

PROF. DR. GÜLTEN KUTAL

PROF. DR. GÜLTEN KUTAL HAKKINDA

Özgeçmiş

1939 yılında İstanbul'da doğdum. İlköğrenimini Göztepe Pansiyonlu İlkokulu'nda, orta öğrenimimi Erenköy Kız Lisesi'nde tamamladım. Yüksek Öğrenimimi İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde İşletme-Sosyal Siyaset disiplinlerini tercih ederek tamamladım. İktisat Fakültesi'nden 1963 yılında mezun oldum. Bir süre İktisat Fakültesi'nde okutman statüsünde çalıştım. 1964 yılında Almanya'da Münih'te Goethe Enstitüsü'nde Almanca eğitimi gördükten sonra, Saarbrücken'de Prof. Otto Neuloh'un yanında "Institut für Emprisische Soziologie" ile İktisat ve İçti-maiyat Enstitüsü'nün birlikte gerçekleştirdiği "Türk İşçilerinin Federal Almanya'ya İntibak Problemleri" konulu araştırmada çalıştım.

1965 Ağustos'unda İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Kürsüsü'ne asistan olarak tayin edildim. Doktora öğrenimini İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde yaptım. 1970 yılında "Türkiye'de İşçi Sendikacılığı 1960-1968" konulu tez ile doktor unvanını kazandım.

1978 yılında "Endüstri İlişkileri Açısından Çokuluslu Şirketler" konulu tezi sunarak doçent unvanını aldım ve aynı yıl İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Kürsüsü'ne doçent olarak atandım. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde; Sosyal Siyasete Giriş, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde; Endüstri İlişkileri Teorisi, Türkiye'de Sendikacılık ve Toplu Pazarlık ve Kooperatifçilik derslerini, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nda (şimdiki İletişim Fakültesi); Sosyal Siyaset derslerini, Uluslararası İlişkiler bölümünde; Uluslararası Kuruluşlar ve Uluslararası Sosyal Politika derslerini uzun yıllar verdim. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde çok sayıda yüksek lisans ve doktora dersleri verdim, çok sayıda yüksek lisans ve doktora tezi yönettim. Yönettiğim bu tezlerin büyük bir çoğunluğu ise yayımlandı.

İstanbul Üniversitesi dışında Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde de lisans ve lisansüstü programlarda uzun süre dersler verdim. Özellikle yüksek

lisans ve doktora programlarına katılan öğrencilerin hemen hepsi bugün Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünün öğretim üyeleridir. Bunlardan en az beşi profesör unvanı almıştır.

1988 yılında “Türkiye’de İşsizliğin Yapısal Özellikleri” konulu profesörlük takdim gezi ve diğer eserlerim incelenerek profesörlüğe yükseltildim. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü’nde uzun yıllar Anabilim Dalı Başkanlığını yürüttüm. Akademik çalışma yaşamımın son yıllarında ise Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölüm Başkanlığı görevini üstlendim. 19 Mart 2006 tarihinde yaş haddinden emekli oldum, ancak bir süre daha bölümdeki doktora derslerine devam ettim.

Eserleri

A. Kitaplar

Kutal, Gülten. (1977). **Teşkilatlanma Sorunları ve Başlıca Faaliyetleri Açısından Türkiye’de İşçi Sendikacılığı 1960-1968**. İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayın No: 393, Günay Matbaası, İstanbul. (doktora tezi)

Kutal, Gülten. (1982). **Endüstri İlişkileri Açısından Çok Uluslu Şirketler**. İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayını, Güray Matbaası, İstanbul. (doçentlik tezi)

Kutal, Gülten. (1988). **Türkiye’de İşsizliğin Yapısal Özellikleri**. (Tek-sir), İstanbul.

B. Makaleler

Kutal, Gülten. (1965). “Memleketimizde Kömür İstihraç Sanayiinde İlk Toplu Sözleşme”, **Sosyal Siyaset Konferansları**, XVII. Kitap, 1-15.

Kutal, Gülten. (1966). “Dış Memleketlerdeki İşçilerimizle İlgili Bazı Meseleler”, **Sosyal Siyaset Konferansları**, VII. Kitap, 153-170.

Kutal, Gülten. (1974). “Ortak Pazarda Sosyal Harmanizasyon Sorunu”, **Prof. Dr. Haydar Furgaç’a Armağan**, İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayını, 307-334.

Kutal, Gülten. (1977). “Çok Uluslu Teşebbüslerin Milli Devletler tarafından Denetlenmesi Sorunu”, **Sosyal Siyaset Konferansları**, 28. Kitap, 77-108.

Kutal, Gülten. (1987). "Türkiye'de Kentsel Yerlerde İstihdamın Özellikleri", **Prof. Dr. Süleyman Barda'ya Armağan**, İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt: 45, 424-433.

Kutal, Gülten. (Ekim 1988). "Türkiye'de İşgücü Fazlası Sorunu", **İktisat ve Maliye**.

Kutal, Gülten. "Uluslararası Boyutlarıyla Türkiye'de Kısmi Süreli Çalışma ve Geleceği", Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı Yayını, Ankara.

Kutal, Gülten. (1982). "Çok Uluslu Şirketlerin İşçi-İşveren İlişkilerine Etkisi", **Prof. Dr. Orhan Tuna'ya Armağan**, İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayını, 247-271.

Kutal, Gülten. (1985). "Türkiye'de İşsizliği Etkileyen Faktörler ve İşsizliğin Özellikleri", **Sosyal Siyaset Konferansları**, 34. Kitap, 149-173.

Kutal, Gülten. (1990). "Avrupa Topluluğu Ülkelerinde ve Türkiye'de Genç İşsizliği", **Prof. Dr. Cahit Talas'a Armağan**, Mülkiyeliler Birliği Yayını, Ankara, 355-376.

Kutal, Gülten. (1990). "Türkiye'de İşsizlerin Eğitim Durumu Açısından İncelenmesi", **Prof. Dr. Orhan Tuna'ya Armağan**, İ.Ü. İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayını, 103-120.

Kutal, Gülten. (1991). "Uzun Süren Grevlerin nedenleri ve Ekonomik-Sosyal Sonuçları", **İktisat Mecmuası**, IFMC Yayını.

Kutal, Gülten (1993). "Sakatların Ekonomik Hayata Katılması", **Münir Ekonomi 60. Yaş Günü Armağanı**, IFMC Yayını.

Kutal, Gülten. (1996). "Çalışma Hakkının Korunmasında Aktif Emek Piyasası Önlemleri", **Prof. Dr. Sabahattin Zaim'e Armağan**, İ.Ü. **İktisat Fakültesi Mecmuası**, B:3, C:1-4.

Kutal, Gülten. (Nisan 1997). "Türkiye'de İşsizlik Sorunu ve İşsizlerin Yaş Gruplarına ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımı", **Mercek**.

Kutal, Gülten. (2000). "Çok Uluslu Şirketlerin Ulusal Devletler ve Uluslararası Kuruluşlar tarafından Denetimi Sorunu", **Prof. Dr. Nusret Ekin'e Armağan**, TÜHİS Yayını, 71-95.

Kutal, Gülten. (2002). "Küreselleşmenin Emek Piyasalarına Etkisi", **Çalışma Hayatında Esneklik ve İş Hukukuna Etkileri**, İstanbul Barosu Yayını.

Kutal, Gülten. (2004). "İstihdam Türleri", **AB-Türkiye Endüstri İlişkileri**. (Ed. Alpay Hekimler), Beta Yayınevi, İstanbul, 121-136.

Kutal, Gülten. (Ekim 2007). "Küreselleşme, Esnekleşme ve Küresel İstihdama Etkileri", **Mercek**, 21-30.

Kutal, Gülten. (2006). "Türkiye'de Çalışma Hayatında Esneklik Uygulamaları", **Prof. Dr. Toker Dereli'ye Armağan, İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası**, 55. Cilt, Sayı: 1, 23-43.

C. Ansiklopedi Maddeleri

Ekonomi Ansiklopedisi ile Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi'nde çeşitli maddeler.

ANILAR

Prof. Dr. Ömer Alparslan Aksu'dan

Sevgili Gülten hocanın Armağan kitabına bir yazı isteği beni ziyadesiyle duygulandırdı. Bu istek beni geçmişimize götürdü. Gülten hoca ile Üniversitede kırk yıl aynı bölümde acısıyla sevinciyle bir aile ortamı içinde birlikte çalıştık. Odalarımız yan yanaydı. Gülten Hoca, akademik gayret, akademik disiplin ve akademik aşka sahip ender insanlardan biridir. Tırnakları ile kazıya kazıya akademik kariyerinde en üst noktaya ulaşmış, bilimsel dürüstlüğünden hiçbir zaman ödün vermemiş, (sis, kar vb. sebeplerden) derslerine bağlı, tek öğrencisi olsa bile dersi vermekten hiçbir zaman kaçınmamıştır. Yalnızca İktisat Fakültesi'nde değil, Basın Yayın Yüksek Okulu'nda da uzun yıllar dersler vermiştir. Bilime olan aşkı kendisini alanında ihtiyaç duyulan saygın öğretim üyelerinden biri haline getirmiştir. Gülten hocamız, akademik çalışmalarının yanı sıra, öğrencilerini yetiştirme konusunda da oldukça titiz, özenli ve özverili bir yaklaşıma sahip olmuştur. Akademik yaşantısı boyunca, genç akademisyenleri her zaman desteklemiştir. Uzun yıllar, (fasıllı da olsa) kendisiyle aynı bölümde çalışırken, neşeli ve kederli zamanları paylaşırken, elbette pek çok da anı biriktirdik. Tüm bu yıllar içinde, fikirlerimizin ya da yaklaşımlarımızın çatıştığı zamanların da olmasına karşın her zaman birbirimizi anladık ve anlayışla karşıladık. Sonuçta biz büyük bir aileydik, böyle yetiştirilmişiz ve her zaman hocalarımızın bize öğütlediği şekilde birbirimizi kırmadan, incitmeden meslek hayatımızı alnımızın akıyla sürdürdük.

İşte burada önemli olan bir hususu özellikle belirtmek isterim. O da, bölümümüz akademik geleneğinin önemli bir parçası ve aktarıcısı olan Gülten hocamız, bu geleneğin son temsilcisidir. Geleneği sürdüren değerli hocalarımız gibi Gülten hocanın da kişisel meziyetlerinin, duygularının ve düşüncelerinin yanı sıra bölümümüz geleneğinin devamında önemli katkıları olmuştur. Başka bir deyişle, eski adıyla Sosyal Siyaset kürsüsünde oluşan geleneğin kişiliklerimiz üzerinde büyük etkisini göz ardı etmemek gerekir.

Gülten hoca ile farklı siyasi renklerde olmamıza rağmen aramızda hiçbir zaman bir duvar olmadı. Bu, yalnızca Gülten Hoca ile benim aramda değil, bölümde siyasi görüşleri ne olursa olsun tüm hocalar arasında geçerli

bir durumdu. Çünkü bölümümüzün kurucu ataları günlük yaşantımızı genelde hep bir aile ortamında, bir uyum ve bir huzur içerisinde okulda geçirmemiz için kurallı bir geleneği oluşturmuşlardı. Hatta o kadar ki, herkes için haftanın bir gününü özel işlerinin yürütülmesi için ayırmışlardı. Evlerimize sadece akşamları bölümün özel minibüsü ile yatmaya gider, sabahları da aynı güzergâhtan toplanır okulumuza gelirdik. Bundan dolayı bizlere bu huzur ortamını sağlayan ve kürsüde bir gelenek oluşturan başta Orhan Tuna ve Sabahaddin Zaim hocamıza şükran borçluyuz. Çünkü onlar yaşadığımız hayatı anlamlı kılan katılımcı, dayanışmacı ve hoşgörülü insani geleneği sayesinde hayatımızın o dönemini huzur içinde geçirmemizi sağladılar. Görünürde bölümümüz siyasi renklerin hepsini taşıyordu. Bölümde oluşturulan gelenekle, çatışma yerine her zaman anlayış, uzlaşma ve huzur hâkimdi.

Oysa üniversitelerimizin pek çok bölümlerinde bu tarihlerde Sosyal Siyaset kürsüsünde oluşturulan katılımcı, dayanışmacı, hoş görülü böyle bir gelenek yoktu. Ne yazık ki o zamanlar toplumumuz ve kurumlarımız, pusulasız aydınlarımız şuursuzca sürekli sağ-sol çatışması içinde idi. Başta Avrupa'nın bu habis iki kelimesi, sağ ve sol, sonra giderek tüm dünyanın şuursuzca çatışan kâbusu oldu. Böylece, İkinci Dünya Savaşı sonrası başlayıp, 1970'li yıllardan itibaren de giderek şiddetini artıran çatışmalardan Türkiye'de nasibini aldı. Bağımsız, sosyalist (toplumcu), milliyetçi, dinamik üniversite gençliği, yani Türkiye'nin geleceği, şuursuzca bu iki yabancı ifrit kavramın pençesinde bitirildi. Özellikle 1979 yılında iyice azgınlaşan bu çatışmaları çoğu kez Gülten hoca ile birlikte ve çaresizlik içerisinde üzülen izledik. Biz bölümümüzde her ne kadar mutlu olsak da, gerek üniversitemizdeki gerek yurdumuzdaki bu dramı birlikte yaşadık. Böylece Batı'nın psikolojik savaşla kutuplaştırdığı Türk toplumu, 1980 askeri darbesiyle, Sosyal Siyaset – Sosyal Devlet yerine, bencil bireyci Liberal Kapitalist sistemin içine sokuldu. Oysa “*Sosyal Siyaset Kürsüsü*” hem kendi içinde hem de Türkiye'de “*Sosyal Taraflar*” arasında uzlaşmacı ve dayanışmacı yolu gösteren bir geleneği temsil ediyordu. Bizim bölümümüz eski adıyla “*Sosyal Siyaset Kürsüsü*”, zaten toplumsal uzlaşmaya adanmış bir disiplindi. Ancak dışarıdan sokulan sağ-sol çatışmasına da en müsait bölüm olmasına rağmen bölümün kurucu hocalarının gelenekselleştirdiği dayanışmacı ve hoşgörüyeye dayanan yapı, bozulmadan iki binli yılların başına kadar devam etti.

Ancak ne var ki, Orhan hocanın emekliliğinin (1979) hemen sonrası 1980 askeri darbesi sonucu üniversiteler tasarımı (YÖK) değiştirildi. Getirilen bu değişiklikle birlikte bölümün adı değişti ve geleneği eski özelliğinden giderek uzaklaştı. Önce bölümün adı Anglosakson ifadeyle, “*Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü*” oldu. Böylece eski Sosyal Siyasetin “sosyal tarafların” uzlaştırılmasının yönü, çatışmaya döndü. Bu durum bölümümüzün geleneğinde de değişime yol açtı. Bölümde daha kıdemli hocalarımızdan devralınan ve süregelen köklü bir gelenek vardı. Bölümümüzde kıdeme oldukça dikkat edilir, hiç kimse kıdemi ile uyuşmayan taleplerde bulunmaz, kıdemi ile uyuşmayan görevlere talip olmazdı. Kürsü geleneğinin üzerinde bu kadar özenle durmamın asıl sebebi Gülten hocamıza kadar devam eden bu geleneğin hocamız emekli olduktan sonra yıkıldığını söylemek içindi. Bütün bunlara rağmen yine de üniversitemizde geleneği yıkılan en son kale “*Sosyal Siyaset Kürsüsü*” olmuştur. (“*Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü*”)

Katılımcı, hoşgörülü, kürsü geleneklerini sürdüren Gülten hocamıza teşekkür ederiz. İnsanın yaşarken “*Armağan Kitabı*”na mazhar olması herkese nasip olmayan bir ayrıcalıktır. Böyle bir ayrıcalığa mazhar olmak ne büyük mutluluk, Gülten hocamıza sağlıklı, huzur ve mutluluk dolu bir ömür diliyorum.

Prof. Dr. Berrak Kurtuluş'tan*

Akademik hayatını İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde geçiren, 2006 yılında yaş sınırı nedeniyle emekliye ayrılan Prof. Dr. Gülten Kutal'ı en iyi biçimde anlatabilmek için uzun süre çalıştığı İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsünden, Sosyal Siyaset Kürsüsünden, bu kürsü mensupları arasındaki ilişkilerden kısaca söz etmek gereği duymaktayım.

İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsü, Üniversite reformundan (1933) hemen sonra Hukuk Fakültesi bünyesinde kurulmuştur. Ülkemize sığınan yabancı hocaların bilimsel katkıları ile faaliyete geçen bu kurum, İktisat Fakültesinin nüvesini teşkil etmiştir. Alman profesör G. Kessler hem bu enstitünün, hem de sosyal siyaset kürsüsünün başkanlığını yapmıştır. Böylece Enstitünün içinde “sosyal siyaset” ve “sosyoloji” kürsüleri uzun yıllar eğitim, öğretim faaliyetlerini yürüttü. Kessler'in memleketine dönmesinden sonra (1951) Sosyal Siyaset Kürsüsünde Prof. Dr. Orhan Tuna, sosyoloji kürsüsünde ise Ord. Prof. Dr. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu başkanlık yaptılar.

İkinci Dünya Savaşının sona ermesi ile ülkemizde çoğulcu demokrasinin öncelikli gerekleri yerine getirilirken 1947 yılında “sendikalar kanununun” çıkarıldığı görülmektedir. Nitekim Prof. Kessler aynı yıl Sosyal Siyaset Konferanslarını başlatmış, üniversitenin işçi ve işveren sendikaları ile yakından ilgilenmesini sağlamayı amaçlamıştır.

Ben Prof. Dr. Orhan Tuna, kürsü başkanı iken 70'li yılların sonunda Sosyal Siyaset Kürsüsüne intisap ettim. Orhan Tuna'nın öğrencileri olan Prof. Dr. Sabahattin Zaim, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. Nusret Ekin, Prof. Dr. Metin Kutal ve Prof. Dr. Toker Dereli kürsünün hocaları konumunda idiler. Hocalarımız bir yandan İktisat Fakültesinde eğitim/öğretim ve araştırma faaliyetlerini yürütürken, öte yandan sosyal içerikli yasaların hazırlığında görev alıyorlar ve işçi/işveren sendikalarının düzenlediği seminerlere katılıyorlardı. Sosyal Siyaset Kürsüsü içinde tam bir dayanışma, sevgi ve kardeşlik ilişkisi vardı. Bu durum öğretim üyelerinin kişisel başarılarını da olumlu yönde etkiliyordu.

Kürsümüzde Sabahat Yalçın'dan sonra en kıdemli asistan Dr. Gülten Kutal idi. Kutal'ın İktisat Fakültesinden mezun olduğu yıllarda Türk işgücünün-Federal Almanya'ya yoğun biçimde akın etmesi önemli sosyal politika sorunları yaratmıştı. Aynı yıllarda Almanya'da “Uygulamalı Sosyolo-

* İstanbul Gedik Üniversitesi Rektörü

ji Enstitüsü” ile İktisat Fakültesi arasında ortak bir araştırma için protokol yapılmıştı. Araştırmanın konusu Türk İşçilerinin Alman Toplumuna Uyum Koşullarını incelemek idi. Araştırma hem Federal Almanya’da, hem de Türkiye’de gerçekleştirilecekti. Orhan Tuna bu görevde Gülten Kutsal’ın da yer almasını uygun buldu. Böylece Gülten Kutsal ikinci bir yabancı dil olarak Almancayı öğrenecek ve araştırma projesinde fiilen çalışacaktı. Gülten Kutsal bu çerçevede Prof. Neuloh’un yanında çalışma ve Almanca öğrenme fırsatını buldu.

Gülten Kutsal, doktora tez çalışmalarını Türkiye’de işçi sendikaları (1963-1968) alanında yaptı. Bu dönem 1961 Anayasası ile başlayan sosyal hakların Batı standartlarına göre düzenlendiği yılları kapsıyordu. Nitekim ülkemizde işçi sendikacılığı bu yıllarda hızla gelişmiş, işveren kesimi de bu dönemde ilk kez örgütlenme gereksinimini duymuştu. Gülten Kutsal’ın tezi İstanbul Üniversitesi (İktisat Fakültesi) yayınları arasında yayımlanmış ve bu alanda daha sonraki yıllarda yapılan çalışmalara ışık tutmuştur.

Yetmişli yıllarda çokuluslu şirketler konusu tüm dünyada ilgi çeken konulardan biri idi. Dr. Gülten Kutsal doçentlik tez çalışmasında bu konuyu ele aldı. Doğal olarak çokuluslu şirketleri endüstri ilişkileri açısından inceledi. Kutsal’ın bu eseri de İstanbul Üniversitesi tarafından bastırıldı ve o dönemde çok ilgi gördü.

Doç. Dr. Gülten Kutsal 1988’de “ Türkiye’de İşsizliğin Yapısal Özellikleri” konulu profesörlük takdim tezini hazırladı. Bu eser çoğaltılmış olarak kitaplıklardaki yerini aldı.

Kitapları dışında, G. Kutsal’ın sosyal siyasetin çeşitli alanlarında makaleleri bulunmaktadır. Bunları daha çok İktisat Fakültesi Mecmuasında, Sosyal Siyaset Konferansları ciltlerinde ve hocaları ile ilgili armağanlarda yayımladı. Ayrıca Ekonomi Ansiklopedisi gibi eserlerde birçok maddenin yazarlığını yaptı.

Prof. Dr. G. Kutsal, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinin birçok bölümünde, İletişim Fakültesinde ve Bursa Uludağ Üniversitesinde (10 yıl) lisans ve lisansüstü dersler verdi. Geleceğin ünlü bilim adamlarının yetişmesinde katkıda bulundu. Prof. Dr. Gülten Kutsal’ın lisans ve lisansüstü düzeyde verdiği bazı dersler şunlardır: “Sosyal Siyasete Giriş”, “Endüstri İlişkileri Teorisi”, “Türkiye’de Sendikacılık ve Toplu Pazarlık”, “Kooperatifçilik”, “Uluslararası Kuruluşlar”, “Milletlerarası Sosyal Politika”.

Prof. Dr. Gülten Kotal,1999 depreminde ciddi biçimde hasara uğrayan İktisat Fakültesinin bölümler bloğunun güçlendirilmesinde bölüm başkanı olarak ciddi çabalar sarfetti.

Bilimsel yönü yanında şefkatli kişiliği ile yüzlerce öğrenci yetiştiren, genç meslektaşlarına daima destek ve örnek olan hocamıza uzun, sağlıklı bir ömür ve sonsuz mutluluklar diliyorum.